

ที่นี่... พระโอบพระอรหัน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

วิจิตร วัฒนานนท์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จัดพิมพ์ในโอกาส

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๑๐๐ พรรษา

วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ที่ พ. ๐๙๕๖/๒๕๕๕

สำนักเลขาธิการสมเด็จพระสังฆราช
วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ขอประทานอนุญาตนำพระประวัติ เป็นแรงบันดาลใจในการวาดภาพ
เจริญพร นายธีรพันธุ์ ลอโพลด์ ประธานชมรมศิลปิน
อ้างถึง หนังสือ อลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

อนุสนธิ์หนังสือที่อ้างถึง ได้ขออนุญาตนำพระประวัติเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เป็นแรงบันดาลใจในการวาดภาพและเขียนคำบรรยายภาพ พระ
ประวัติ พระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ในสื่อ
สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และจัดพิมพ์รวมเล่ม ในโอกาสที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช จะทรงพระชนษา ๑๐๐ ปี ใน
วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ได้นำความกราบทูลเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงอนุญาตให้
ดำเนินการได้ตามประสงค์ และทรงอนุโมทนาในกุศลเจตนาในการสร้างสรรค์สื่อธรรมเผยแผ่เป็นธรรมทาน

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขออำนาจพร

(พระเทพสาธาณเวที)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน เลขาธิการสมเด็จพระสังฆราช

สำนักเลขาธิการสมเด็จพระสังฆราช

โทร. ๐-๒๖๘๐-๘๑๐๖

โทรสาร ๐-๒๖๖๙-๖๐๖๖

E-mail: asakya@gmail.com

๑๐๐ ภาพอริยจริยวัตร

ที่นี้... พระขอประสิทธิ์

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ข้าพเจ้ามีแรงบันดาลใจในการวาดภาพชุดนี้ก็ตอนได้เห็นภาพถ่ายเก่าๆและได้อ่านได้ฟังเรื่องราวของเจ้าพระคุณสมเด็จพระ
สังฆราชกับบนเมือคราวยังเป็นเด็กน้อยอายุ ๑๔ ปีอยู่จังหวัดกาญจนบุรี แต่มีจริยวัตรที่งดงามประเสริฐแท้
ด้วยการเพาะป่าจากมารดา ที่ ป่า น้ำ อา ครูบาอาจารย์ โดยมีได้มีใครจะล่วงรู้ได้ว่าสามเณรเจริญ คุชวัตร รูปนั้น จะเติบโตมาเป็นสังฆราชาในวันนี้

ข้าพเจ้าใช้เวลากว่า ๑ ปี ในการค้นคว้าเรื่องราวของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช นิ่งดูรูปย้อนหลังหลายร้อยรูป สิ่งที่สังเกตเห็นชัดเจนก็คือ
พระจริยวัตรตั้งแต่เป็นสามเณร มาเป็นพระมหาเปรียญ จนรับหน้าที่เป็นพระอภิบาลพระภุมิพโลกิภุ เลยมาจนถึงการเป็นเจ้าอาวาสวัดบวร
รูปภาพและเรื่องราวเหล่านั้นดูแสนจะธรรมดา ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว นั่นคือเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญมาก ๆ ภาพที่ข้าพเจ้าเห็นคือ
เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช จะอยู่กับประชาชน ดูเหมือนว่าญาติโยมจะอยากให้อ่านทำอะไรที่เค้าคิดว่าเป็นมิ่งมงคล พระองค์ก็จะทรงทำให้
เช่น ปืนขึ้นไปชักผ่านรูปปั้นที่วังตะไคร้ ภาพนารีภักดิ์ มากมายที่ทรงเมตตาต่อเด็กน้อยและชาวบ้าน ภาพที่ประทับนั่งกับพื้นดิน ขอบกำแพงอิฐ เดินลุยคันทนา
วางศิลาฤกษ์ ยกข้อฟ้า พบปะครูบาอาจารย์สายอริยวาสนี มีทุกศาสนา ทรงรับสั่งว่า เพราะ "ที่นี่...เป็นพระของประชาชน"

จนถึงวันที่ทรงต้องรับพระภารกิจที่หนักอึ้ง ก็เป็นสังฆราชาองค์ที่ ๑๙ แห่งสยามประเทศ ทรงดูแลคณะสงฆ์ไทยเยี่ยงพ่อกับลูก
จนมีคำเรียกติดปากกันว่า "สังฆบิดร" ภาพที่ข้าพเจ้าเห็นต่อมาก็คือ ทรงทำหน้าที่เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับทุกภาคส่วน เช่น ส่วนราชการ ส่วนการทูต
จะเห็นจากภาพที่มีผู้นำประเทศต่างๆ มากมายเข้าเฝ้าถวายสักการะ การเชื่อมความสัมพันธ์กับทุกศาสตร์ทุกสาขาในโลก จริยวัตรเหล่านี้ ทำให้ข้าพเจ้าประทับใจ
และยิ่งไปกว่านั้น ขณะที่วาดภาพเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช อยู่นี้ ภาพจริยวัตรของพระองค์ก็สอนข้าพเจ้าให้เข้าใจลึกซึ้งต่อคำว่า "อริยะ"

หากท่านที่ถือหนังสือเล่มนี้อยู่ เปิดดูภาพและติดตามเรื่องราวของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช โดยโยนโยนสนธิการแล้ว
ท่านจะได้รับรู้กระแสแห่งอริยะ ที่จะนำพาให้การดำเนินชีวิตของท่าน เป็นไปอย่างไม่สูญเปล่า ไม่เป็นโสมพะมิตร

บัดนี้ พระชนมายุก้าวเข้าสู่ปีที่ ๑๐๐ แล้ว ความงามแห่งพระจริยวัตรนั้น ปรากฏทั้งในเบื้องต้น งดงามในท่ามกลางอันเป็นปัจจุบัน
และจะงามในท้ายที่สุด ก่อคุณูปการต่ออาณาจักรชนชนหาประมาณมิได้...และนี่คือภาพ "อริยจริยวัตรแห่งสังฆบิดรของประชาชน" โดยแท้

กราบถวายพระพร

ธีรโพธิ์ ภิกขุ (อาจารย์ธีระพันธุ์ ลอโพลด์)

คำนำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยสถาปนาขึ้น เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๘
ตามมติที่ประชุม เจ้าหน้าที่มหามกุฏราชวิทยาลัย ครั้งที่ ๓/๒๔๘๘ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๘ มาถึง ณ วันนั้นนับได้ ๖๘ ปี

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมาแต่เริ่มต้น
ขณะยังทรงเป็นพระมหาเจริฎ สุวฑฒโน เปรียญธรรม ๙ ประโยค โดยเริ่มจากการเป็นกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย
และเป็นหนึ่งในจำนวนผู้เข้าประชุมเจ้าหน้าที่มหามกุฏราชวิทยาลัย ครั้งที่ ๓/๒๔๘๘ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๘
อันเป็นจุดกำเนิดของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้เข้าประชุมครั้งนั้นประกอบด้วย

๑. พระสุพจนมุนี (คือ พระพรหมมุนี ผิน สุวโจ) ผู้อำนวยการ
๒. พระครูวิจิตรธรรมคุณ (คือ สมเด็จพระพุทธปาพจนมุนี ทองเจือ จินตาคโร) ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
๓. พระมหาจับ ป.๙ (คือ สมเด็จพระวันรัต จับ รุจิตอมโม) กรรมการ
๔. พระมหาเจริฎ ป.๙ (คือ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจริฎ สุวฑฒโน) เจ้าหน้าที่
๕. พระมหาบุญรอด ป.๙ (คือ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ บุญรอด สุชีโว) เจ้าหน้าที่

อีก ๒ เดือนต่อมา สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ องคมนตรีกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย ก็ได้ทรงประกาศตั้ง
สภาการศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๘

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้ทรงเกี่ยวข้องกับสภาการศึกษา มาโดยลำดับ คือ ทรงเป็นพระอาจารย์สอนวิชาพระสูตร ทรงเป็นประธานกรรมการสภาการศึกษา
เมื่อสภาการศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัยเปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๔๐

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ก็ทรงดำรงตำแหน่ง นายกสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยรูปแรก

ตลอดระยะเวลา ๖๘ ปีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้ทรงดูแลและพัฒนามหามกุฏราชวิทยาลัยมาโดยตลอด

เสมือนทรงเลี้ยงดูแต่เกิด จนกระทั่งเติบโตใหญ่ทั้งทางกาย คืออาคารสถานที่ และทางใจ คือศิลปะวิทยาการ
กลายเป็นสถาบันการศึกษาที่เจริญก้าวหน้าเคียงบ่าเคียงไหล่กับสถาบันทั้งหลายของประเทศ
กล่าวได้ว่า เจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระญาณสังวร ทรงบริหารดูแลมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มาเป็นเวลายาวนานกว่าค่อนศตวรรษ
ซึ่งนับว่าเป็นพระเกียรติประวัติที่พิเศษประการหนึ่ง

ด้วยสำนึกในพระเมตตาคุณทั้งปวงที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระญาณสังวร ได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมาเป็นเวลายาวนาน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้จัดพิมพ์หนังสือนี้ถวาย เนื่องในงานฉลองพระชันษา ๑๐๐ ปี ของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ รวม ๒ เรื่อง คือ

๑. ที่นี่...พระของประชาชน ภาพวาดพระประวัติของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ กับ
๒. เรื่อง จิตตกรรมเล่าเรื่อง จิตตนคร ซึ่งเป็นผลงานของอาจารย์ธีระพันธุ์ ลอไพบุลย์ ทั้ง ๒ เรื่อง
หนังสือทั้ง ๒ เรื่องนี้ อาจารย์ธีระพันธุ์ ลอไพบุลย์ ได้บรรจงสร้างสรรค์จากความศรัทธาปสาพะอันลึกซึ้งในเจ้าพระคุณสมเด็จฯ
และจากความประทับใจในแนวธรรมของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ที่ทรงนิพนธ์ขึ้นในรูปของธรรมนิยาย คือเรื่องจิตตนคร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยขออนุโมทนาอาจารย์ธีระพันธุ์ ลอไพบุลย์ ที่ได้สร้างสรรค์งานทั้ง ๒ ชิ้นนี้ขึ้น
เพื่อถวายเป็นเครื่องสักการะและเทิดพระเกียรติเจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระญาณสังวร เนื่องในโอกาสอันเป็นมงคลยิ่ง
คือทรงเจริญพระชันษา ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ นี้

คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ขอน้อมถวายหนังสือที่มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์ขึ้นทั้ง ๒ เรื่องคือ ที่นี่...พระของประชาชน ภาพวาดพระประวัติ และจิตตกรรมเล่าเรื่องจิตตนคร
เป็นเครื่องสักการบูชาพระคุณ และเทิดพระเกียรติแด่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและพระกุศลบารมีทั้งปวงที่ได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญมาแล้ว
จงอภิบาลรักษาและอำนวยให้เจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ทรงเจริญพระจตุรพิธพรชัย คือ อายุ วรรณ สุข พล เสด็จสถิตเป็นประทีปธรรมของปวงพุทธบริษัททุกหมู่ ยิ่งยืนนานตลอดไป

(พระราชบัณฑิต)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระประวัติ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

(สุวฑฒนมหาเถระ เจริญ คชวัตร)

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (สุวฑฒนมหาเถระ) มีพระนามเดิมว่า เจริญ นามสกุล คชวัตร ทรงมีพระชาติภูมิ ณ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๖ ทรงบรรพชาเป็นสามเณรเมื่อพระชนมายุ ๑๔ พรรษา ณ วัดเทวสังฆาราม กาญจนบุรี แล้วเข้ามาอยู่ศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดบวรนิเวศวิหาร จนพระชนมายุครบอุปสมบทและทรงอุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖ โดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ประทับอยู่ศึกษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ตลอดมาจนกระทั่งสอบได้เป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงดำรงสมณศักดิ์มาโดยลำดับดังนี้

ทรงเป็นพระราชอาคันตุกะชั้นสามัญ พระราชาคณะชั้นราช และพระราชอาคันตุกะชั้นเทพในราชทินนามที่ พระโศภณคณาภรณ์ ทรงเป็นพระราชอาคันตุกะชั้นธรรมที่ พระธรรมวราภรณ์ ทรงเป็นพระราชอาคันตุกะชั้นเจ้าคณะรองที่ พระสาสนโสภณ ทรงเป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระญาณสังวรและทรงได้รับพระราชทานสถาปนาเป็น สมเด็จพระสังฆราช ในราชทินนามที่ **สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก** เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๒ นับเป็นสมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงเป็นผู้ใฝ่ใคร่ในการศึกษา ทรงมีพระอัธยาศัยใฝ่ใฝ่เรียนมาตั้งแต่ทรงเป็นพระเปรียญโดยเฉพาะในด้านภาษา ทรงศึกษาภาษาต่างๆ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน จีน และสันสกฤต จนสามารถใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี กระทั่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ พระอุปัชฌาย์ของพระองค์ทรงเห็นว่า จะเพลินในการศึกษามากไป วันหนึ่งทรงเตือนว่า ควรทำกรรมฐานเสียบ้าง เป็นเหตุให้พระองค์ทรงเริ่มทำกรรมฐานมาแต่บัดนั้น และทำตลอดมาอย่างต่อเนื่อง จึงทรงเป็นพระมหาเถระที่ทรงภูมิธรรมทั้งด้านปริยัติและด้านปฏิบัติ

เนื่องจากทรงรอบรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี จึงทรงศึกษาหาความรู้สมัยใหม่ด้วยการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ ทั้งทางคดีโลกและคดีธรรม เป็นเหตุให้ทรงมีทัศนะกว้างขวาง ท้นต่อเหตุการณ์บ้านเมือง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสั่งสอนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เป็นเหตุให้ทรงนิพนธ์หนังสือทางพระพุทธศาสนาได้อย่างสมสมัย เหมาะแก่บุคคลและสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน และทรงสั่งสอนพระพุทธศาสนาทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในด้านการศึกษา ได้ทรงมีพระดำริทางการศึกษาที่กว้างไกล ทรงมีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธรักษาแห่งแรกของไทย คือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมาแต่ต้น ทรงริเริ่มให้มีสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อฝึกอบรมพระธรรมทูตไทยที่จะไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ

ทรงเป็นพระมหาเถระไทยรูปแรก ที่ได้ดำเนินงานพระธรรมทูตในต่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากทรงเป็นประธานกรรมการอำนวยการสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ เป็นรูปแรก เสด็จไปเป็นประธานสงฆ์ในพิธีเปิดวัดไทยแห่งแรกในทวีปยุโรปคือวัดพุทธปทีป ณ กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร ทรงนำพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทไปสู่ทวีปออสเตรเลียเป็นครั้งแรก โดยการสร้างวัดพุทธรังษีขึ้น ณ นครซิดนีย์ ทรงให้กำเนิดคณะสงฆ์เถรวาทขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย ทรงช่วยฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศเนปาล โดยเสด็จไปให้การบรรพชาแก่ภิกษุภิกษุณีในประเทศเนปาลเป็นครั้งแรก ทำให้ประเพณีการบวชพื้นด้วขึ้นอีกครั้งหนึ่งในเนปาลยุคปัจจุบัน ทรงเจริญศาสนไมตรีกับองค์ดาไล ลามะ กระทั่งเป็นที่ทรงคุ้นเคย และได้วิสาสะกันหลายครั้ง และทรงเป็นพระประมุขแห่งศาสนจักรพระองค์แรกที่ได้รับทูลเชิญให้เสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการในประวัติศาสตร์จีน

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเป็นอเนกประการ ทรงเป็นนักวิชาการและนักวิเคราะห์ธรรมตามหลักการของพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า ธรรมวิจยะ หรือธรรมวิจย เพื่อแสดงให้เห็นว่า พุทธธรรมนั้นสามารถประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของชีวิตได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูงสุด ทรงมีผลงานด้านพระนิพนธ์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวนกว่า ๑๐๐ เรื่อง ประกอบด้วยพระนิพนธ์แสดงคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูงรวมถึงความเรียงเชิงศาสนคดีอีกจำนวนมาก ซึ่งล้วนมีคุณค่าควรแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาของชาติหลายแห่งตระหนักถึงพระปริยัติสามารถและคุณค่าแห่งงานพระนิพนธ์ ตลอดถึงพระกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติ จึงได้ทูลถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์เป็นการเทิดพระเกียรติหลายสาขา

นอกจากพระกรณียกิจตามหน้าที่ตำแหน่งแล้ว เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ยังได้ทรงปฏิบัติหน้าที่พิเศษ อันมีความสำคัญยิ่งอีกหลายวาระ กล่าวคือ ทรงเป็นพระอภิบาลในพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน เมื่อครั้งเสด็จออกทรงพระผนวช เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๙ พร้อมทั้งทรงถวายความรู้ในพระธรรมวินัยตลอดระยะเวลาแห่งการทรงพระผนวช ทรงเป็นพระราชกรรมวาจาจารย์ ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อครั้งเสด็จออกทรงผนวชเป็นพระภิกษุ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๑

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญทางการคณะสงฆ์ในด้านต่างๆ มาเป็นลำดับ เป็นเหตุให้ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจเป็นประโยชน์ต่อพระศาสนา ประเทศชาติ และประชาชน เป็นอเนกประการ นับได้ว่าทรงเป็นพระมหาเถระที่ทรงเพียบพร้อมด้วยอัตตสมบัติและปรหิตปฏิบัติ และทรงเป็นครูฐานีบุคคลของชาติ ทั้งในด้านพุทธจักรและอาณาจักร

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงเป็นที่เคารพสักการะตลอดไปถึงพุทธศาสนิกชนในนานาประเทศ ด้วยเหตุนี้ ทางรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์จึงได้ทูลถวายตำแหน่ง อภิธมมหารัฐคุรุ อันเป็นสมณศักดิ์สูงสุดแห่งคณะสงฆ์เมียนมาร์ และที่ประชุมผู้นำสูงสุดแห่งพุทธศาสนาโลก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ทูลถวายตำแหน่งผู้นำสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนาโลก

เนื่องในวโรกาสคล้ายวันประสูติ เจริญพระชนษา ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ นี้ ขอเชิญชวนพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย น้อมเกล้าฯ ถวายพระกุศลถวายพระพร ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและพระกุศลบารมีที่ได้ทรงบำเพ็ญมาแล้ว จงอำนวยให้ทรงมีพระสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ทรงเจริญพระชน มายุยั่งยืนนาน เสด็จสถิตเป็นสิริมิ่งมงคลแก่ปวงพุทธบริษัทและปวงชนทั่วไป ตลอดกาลนานเทอญฯ

นายน้อย ศรัทธา พระชนก

นางกิมน้อย ศรัทธา พระชนนี

ป้ากิมเฮง คู่ปลาระเลียงทุกปี
เมื่อครั้งเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ยंत्रทรงพระเยาว์

อรุณรุ่งของวันศุกร์ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖
ลูกชายคนแรกของนายน้อยและนางกิมน้อย ได้ถือกำเนิดขึ้น
ท่ามกลางความปลื้มปิติของทุกคนในบ้าน รวมทั้งป้ากิมเฮง พสวักคนโตของแม่กิมน้อย

คนบ้านนี้ใญ่บุญสุนทานทุกเช้าจะจัดโต๊ะเตรียมของใส่บาตร
รอคอยพระจากวัดเหนือมารับบิณฑบาต
แต่สิ่งไปร่ปรานของเด็กๆ ที่ถือการเรียกทักทาย
เจ้าวันค...หมาไทยพันทาง
ที่คอยคาบปิ่นโตตามหลวงพ่อบิณฑบาตทุกวัน

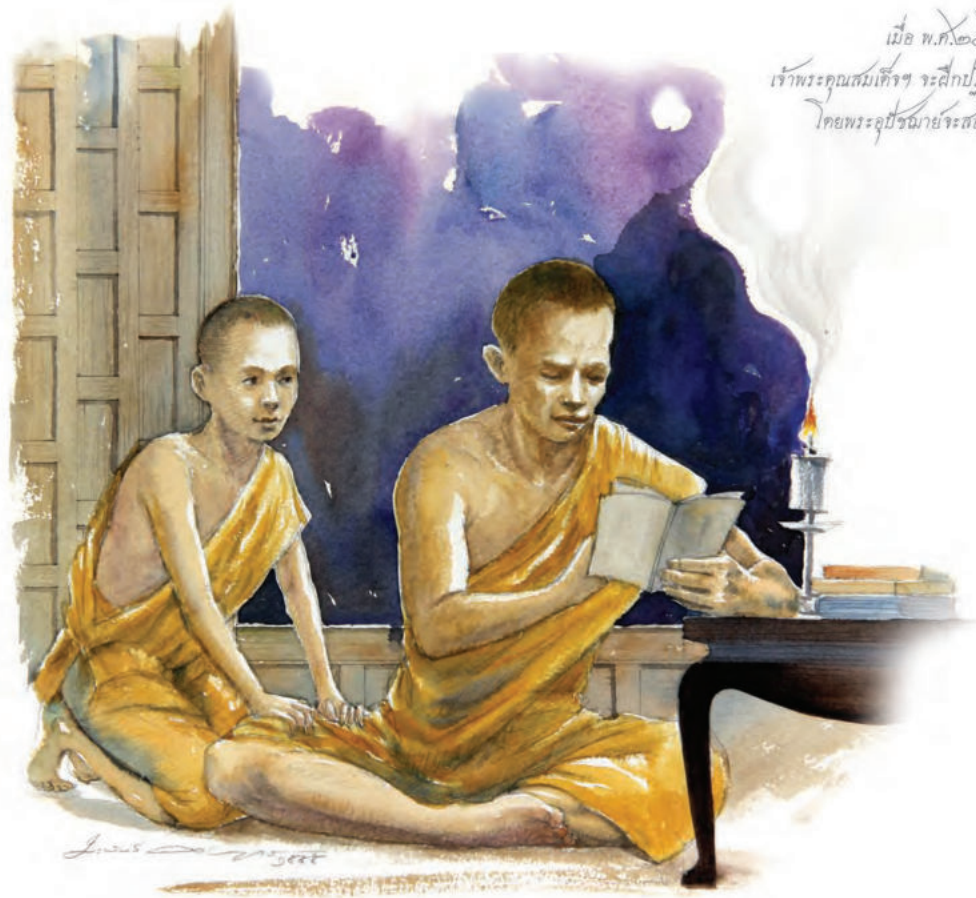

เมื่อครั้งพระชนม์ได้ ๕-๖ ปี เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ มักจะทรงกระโดดจากพื้นห้องเพื่อนมาเล่นที่เจดีย์
 ทรงนำใบลานตำราโบราณมาทำคัมภีร์เทศน์เล็กๆ ดาลบี่ดรพ็ดยศักทำจากใบไม้
 ทรงใคร่ครวญดำข้าวเป็นอรรณวาสน์ คำที่เทศน์ก็ทรงจดจำมาจากตอนที่ตามบ้ำไปวัดนั่นเอง

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ เมื่อครั้งเป็นเด็กชายเจริญ
 ไปปรคปรานการเล่นน้ำและกระโดดน้ำเล่นมาก

เมื่อ พ.ศ.๒๕๖๙ ครั้งเป็นสามเณรเจริญ ครัวคือ
 เจ้าพระคุณสมเด็จฯ จะศึกษาปฏิบัติการทำอุปัชฌาย์อยู่เป็นประจำ
 โดยพระอุปัชฌาย์จะสอนเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ในช่วงกลางคืน
 อย่างที่เรียกว่า ต้อหนังสือคำ

เมื่อครั้งเป็นสามเณรพระชาแรก เทศน์ครั้งแรก
 ในอุโบสถวัดเทวสังฆาราม เมื่อ พ.ศ.๒๕๖๙

คืนวันพระคืนหนึ่งในพรรษาแรกของชีวิตสามเณรเจริญ ๓๖๖
 สามเณรน้อยได้ขึ้นเทศน์ป่าก่ป่าให้เหล่าอุบาสกอุบาสิกาฟัง
 ซึ่งต่างก็ปลาบปลื้ม ปิติอมเอนใจกันทั่วถ้วน
 ...คืนนั้น พระชนนียศป่าเขื่อนงันพึ่งเทศน์เจยยสงขย
 อยู่ตรงมุมหนึ่งในอุโบสถ
 ชื่นใจยิ่งนักก็ลูกเณรมีความก้าวหน้าในธรรมอันงาม

เมื่อครั้งเป็นสามเณรเจริญ ๓๖๖

หลวงพ่อศรีที่ชวนสามเณรเจริญ ธรรม ให้ไปศึกษาบาลีไวยากรณ์ที่วัดเสนาหา จังหวัดนครปฐม
แล้วหลวงพ่อก็ได้สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นที่วัดเทวสังฆาราม เพื่อให้เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงกลับบมาสอน

หน้าวัดเสนาหา จังหวัดนครปฐม เมื่อครั้งเป็นสามเณรเจริญ

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งทรงเป็น
พระมหาเจษฎุ เปரியงอุรรม ๘ ประโยค
กับพระภิกษุและสามเณรเปரியง
สำนักเรียนวคขวรรณเวทวิหาร พ.ศ.๒๔๗๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งทรงดำรงสมณศักดิ์ที่พระโสภณคณาภรณ์ พระราชาคณะชั้นเทพ
ทรงเป็นผู้รักการศึกษา และมักทรงศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ขณะทรงดำรงสมณศักดิ์
ที่พระโศภณคณาภรณ์
ทรงปฏิบัติภารกิจพิเศษที่สำคัญยิ่ง
คือทรงเป็น "พระอภิบาล" (พระพี่เลี้ยง)
ของภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในระหว่างที่ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ในช่วงเวลา
วันที่ ๒๒ ตุลาคม-๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๙

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งทรงปฏิบัติหน้าที่พระอภิบาล
พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ.ศ.๒๕๑๙

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งทรงเป็น
พระมหาเจษฎุ เปரியงอุรรม ๘ ประโยค
กับพระภิกษุและสามเณรเปரியง
สำนักเรียนวคขวรรณเวทวิหาร พ.ศ.๒๔๗๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งทรงดำรงสมณศักดิ์ที่พระโสภณคณาภรณ์ พระราชาคณะชั้นเทพ
ทรงเป็นผู้รักการศึกษา และมักทรงศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
 ขณะทรงดำรงสมณศักดิ์ที่พระโศภนคณาภรณ์
 ในพระอารามหลวงของพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งทรงดำรงสมณศักดิ์ที่พระศาสนโสภณ พ.ศ.๒๕๐๘

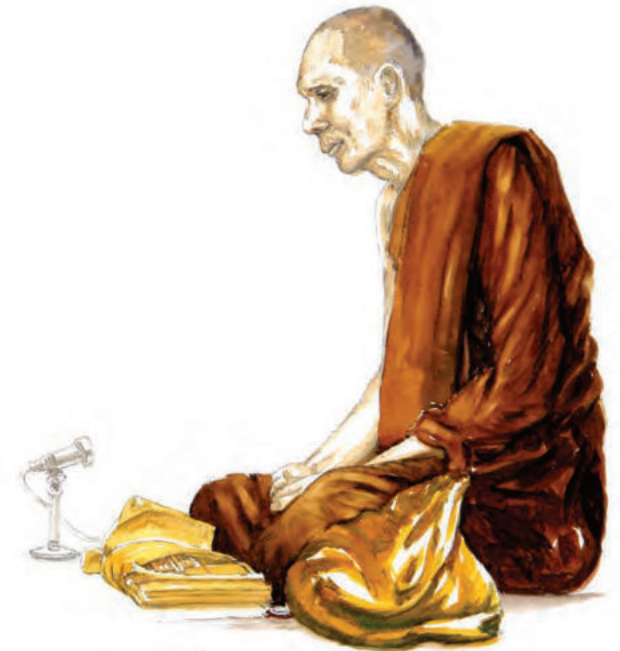
ขณะประทับทรงงาน ณ ภูมิลำเนาเดิมที่วัดอโศก
หลังจากที่ทรงรับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๘
ทรงเริ่มงานก่อสร้างถาวรวัตถุอันเป็นประโยชน์อีกมากมายขึ้นในวัด

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ในพิธีสมโภชที่ระลึกพระศาสนโสภณ
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ.๒๕๐๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระสาสนโสภณ
 รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
 พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารและทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
 ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินถวายกุญแจดิน ๓ วัดเทวสังฆาราม เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๖

ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ บรรพชาสามเณร

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ
เสด็จทรงเปิดวัดจตุรศรัทธา พ.ศ. ๒๕๐๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
เสด็จเขาพระวิหาร พ.ศ. ๒๕๐๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้า... เด็ดขาดพระวิหารพอกับเหตุการณ์
ที่ศาลโลกตัดสินให้ทรัพย์สินพระวิหารตกเป็นของกัมพูชา
เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้า... รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อครั้งที่เสด็จทอดพระเนตรการบูรณะปฏิสังขรณ์เขตพุทธาวาส
ภายในวัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ.๒๕๐๓

ทรงประกอบพิธีบรรจุสิ่งของ
ภายในเจดีย์วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธเจ้าทรงกระทำพิธีวางสว่าง
เมื่อคราวบูรณะปฏิสังขรณ์เจดีย์พุทธอวสาน ภายในวัดบวรนิเวศวิหาร

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งเสด็จประพาสที่ศาลา
พ.ศ. ๒๕๐๗

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งทรงประกอบพิธี
ก่อนการเวียนเทียนที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เพื่อทำการบูรณะ

เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าพรหมเมธี เมื่อครั้งเป็นท้าวพระยาเสนาบดี
รับเสด็จเจ้าชายฟิลิปป์ ดยุกแห่งเอดินบะระ ประเทศอังกฤษ
ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ.๒๕๑๐

เจ้าพระคุณสมเด็จพระพรหมเมธี ทรงต้อนรับประธานาธิบดีแห่งอินโดนีเซีย
ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ.๒๕๑๐

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ขณะทรงดำรงสมณศักดิ์
 พระสาสน์โสภณ ทรงเริ่มรายการ
 “การบริหารทางจิต” ทางสถานีวิทยุ อส. พระราชวังดุสิต
 ตามพระราชปณิธานของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเป็นที่ พระสาสน์โสภณ
 ไปดูการพระศาสนา ณ ประเทศออสเตรเลีย
 พ.ศ. ๒๕๑๑

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงรับบาตรดอกไม้ไม่รูปเทียน เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๒
 การตักบาตรดอกไม้ในประเทศไทยเจ้าพระสงฆ์
 เป็นประเพณีของวัดบวรนิเวศวิหารที่ปฏิบัติมาแต่ยุคเริ่มแรก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบาตร
 ในเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. ๒๕๑๓

ภาพเจ้าพระคุณสมเด็จฯ และ
พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)
เมื่อครั้งเสด็จไปพักภาวนา ณ วัดป่าบ้านตาด
เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๑๓

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเสด็จไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย
ทรงสวดมนต์เพื่อรำลึกถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่หน้าถ้ำสุกรชาติา เขาคิชฌกูฏ
อันเป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงแสดงธรรมหลังจากตรัสรู้แล้ว ๙ เดือน

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงถวายเครื่องไทยธรรมแก่สมเด็จฯพระอริยวงศาคุณญาณ
สมเด็จฯพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ) ณ พระตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เสด็จออกบิณฑบาต
เมื่อครั้งเสด็จตรวจการคณะสงฆ์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.๒๕๑๖

Luks Sabay ๒๕๕๕

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งหล่อพระอุปสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ขณะทรงปฏิบัติหน้าที่กรรมการตรวจบาลีสยามหลวงกองที่ ๑ (ป.จ.ล.)
ทักถามพระยา วันที่ ๑๐-๑๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๗

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ เคารพพระศพสมเด็จพระญาณสังวร
เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้าคณะใหญ่หนใต้

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเสด็จประเทศอินเดีย
พ.ศ. ๒๕๒๓

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงถวายสักการะ
เจ้าพระคุณสมเด็จพระ ฦ พระตำหนักคอยดุง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงถวายสักการะเจ้าพระคุณสมเด็จพระ ฦ
พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๙

ขบวนประหารนรเวณป่าลคังโจเดินทางมาริบเสด็จ
 เมื่อครั้งเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเสด็จไปประทานบรรพชาเหล่ากุลบุตรคากะ
 ณ เมืองกัรตีปุร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘
 บางคนค้นค้นเดินทางไกลถึง ๗ วันเพื่อมาริบเสด็จ

ครั้งเสด็จเยือนประเทศเนปาลปี พ.ศ. ๒๕๒๘
 เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเสด็จบนคณนาเป็นระยะทางไกล เพื่อไปทอศพระเนตร
 เสาศิลจาริกพระเจ้าอโศก ที่กลางทุ่งนา หมู่บ้านนคคิหะวา
 ไกลเมืองกบิลพัสดุ์

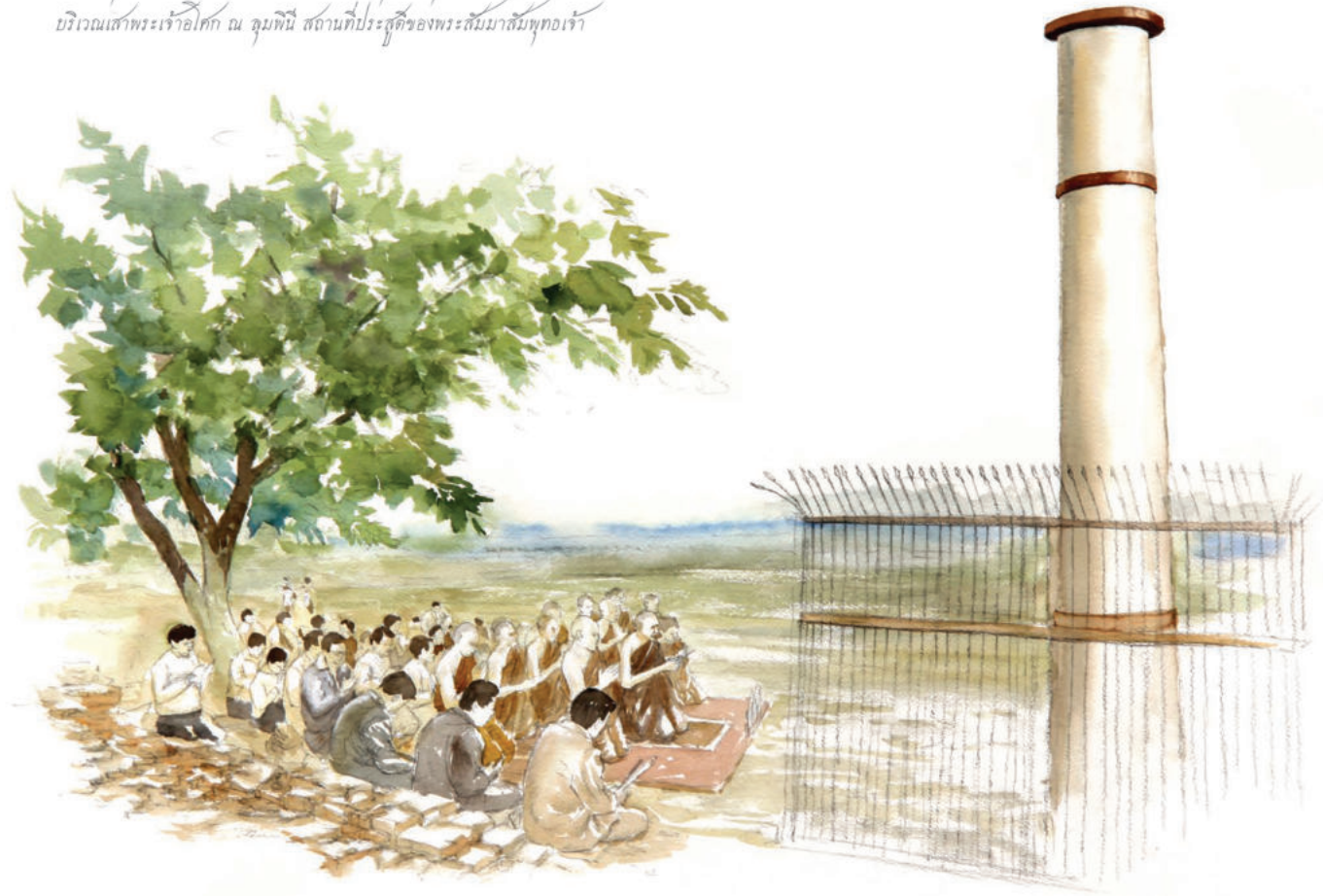

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเสด็จ
ไปทอศพระเนตรเส้าที่ลาจาริกพระเจ้าอโคกใกล้เมืองกบิลพัสดุ์ ประเทศเนปาล
เมื่อถึงที่หมายทรงประทับกับพื้นหญ้ากลางทุ่งนาแบบไม่มีพิธีรีตอง แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้วางตนเรียบง่ายและไม่ถือพระองค์

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เสด็จออกบิณฑบาต
เมื่อครั้งเสด็จตรวจการคณะสงฆ์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.๒๕๑๖

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงนำคณะสงฆ์และคณะอุบาสกอุบาสิกาทำวัตรสวดมนต์
บริเวณเส้าพระเจ้าอโศก ณ ลุมพินี สถานที่ประดิษฐานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งเสด็จประเทศเนปาล พ.ศ.๒๓๒๘

เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้า
เมื่อกวังเสด็จประพาสประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๘

เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้า
เสด็จเยี่ยมวัดที่เขตในปริมณฑลพระเจดีย์โพชนาด ประเทศไทย
วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘

ด้วยเหตุที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ มีนามสกุลเดิมว่า "ครบุรี" หมายถึง "ช้างเจ้าศีล"
 จึงมีกษัตริย์นำตุ๊กตารูปช้างมาถวายพระองค์อยู่เสมอ
 ส่วนไก่ตัวนี้เป็นไก่แจ้ขาออก ทรงมีพระเมตตาเลี้ยงไว้และดูแลเป็นอย่างดี

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
 เมื่อครั้งทรงสอนพระนวกะ ณ ตึก สว.ธรรมนิเวศน์

พระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช
วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งทรงยกช่อฟ้าศาลาแดง
หน้าพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. ๒๕๓๒

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช
ทรงสนทนากับท่านพุทธทาสภิกขุ
เมื่อครั้งทรงเยือนสวนโมกขพลาราม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. ๒๕๓๒

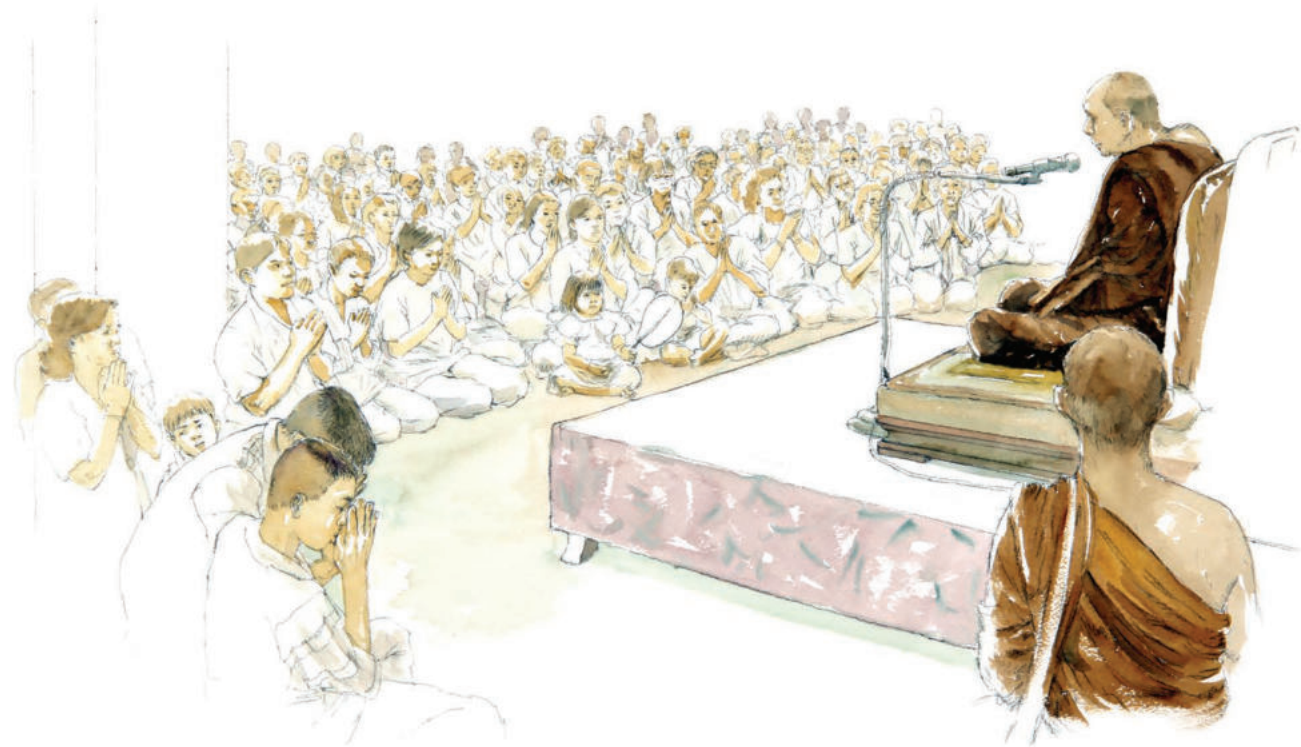

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเสด็จภาคใต้
พ.ศ. ๒๕๓๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเสด็จภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๓๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งเสด็จไปถวายสักการะพระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระปรมานุชิตชิโนรส วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พ.ศ. ๒๕๓๒

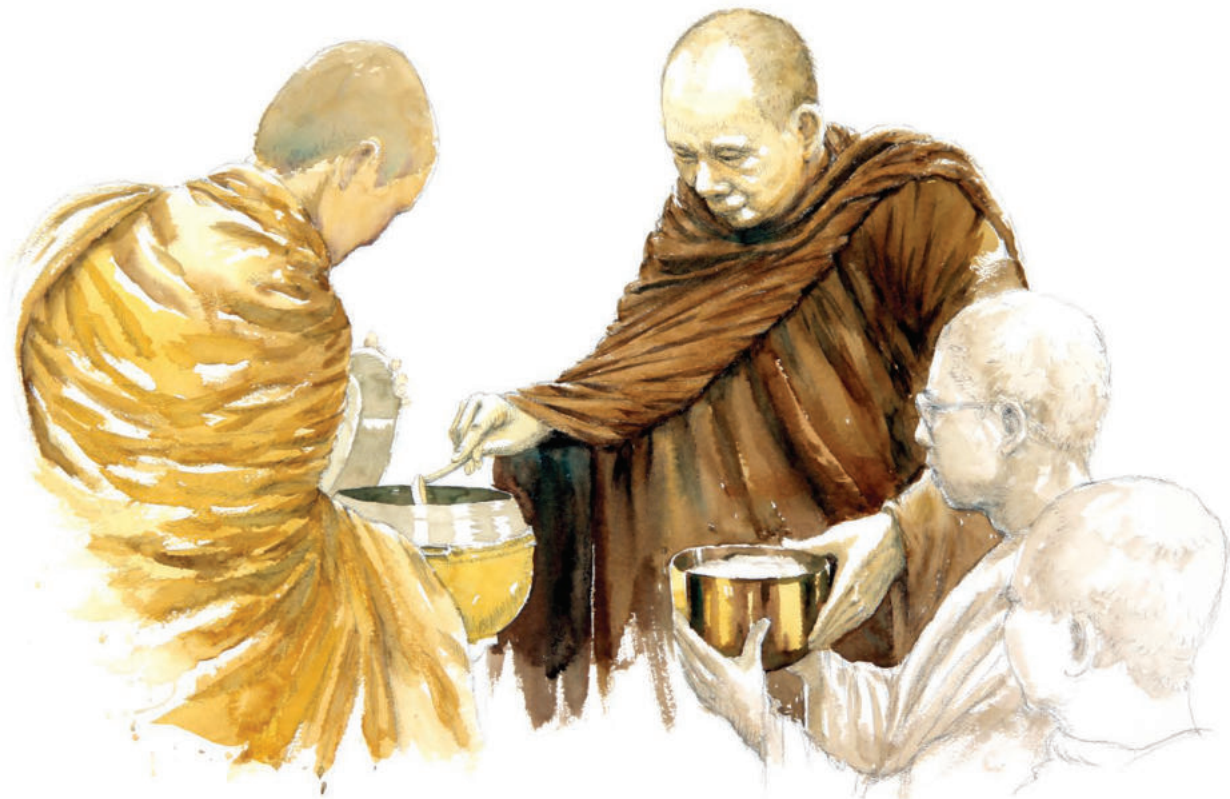
เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงแสดงพระธรรมเทศนาแก่ประชาชนผู้มาเข้าเฝ้า
ที่วัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๓๓

เจ้าพระคุณสมเด็จพระพรหมเมตตา ทรงเป็นทั้งที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของญาติโยมทั้งหลาย

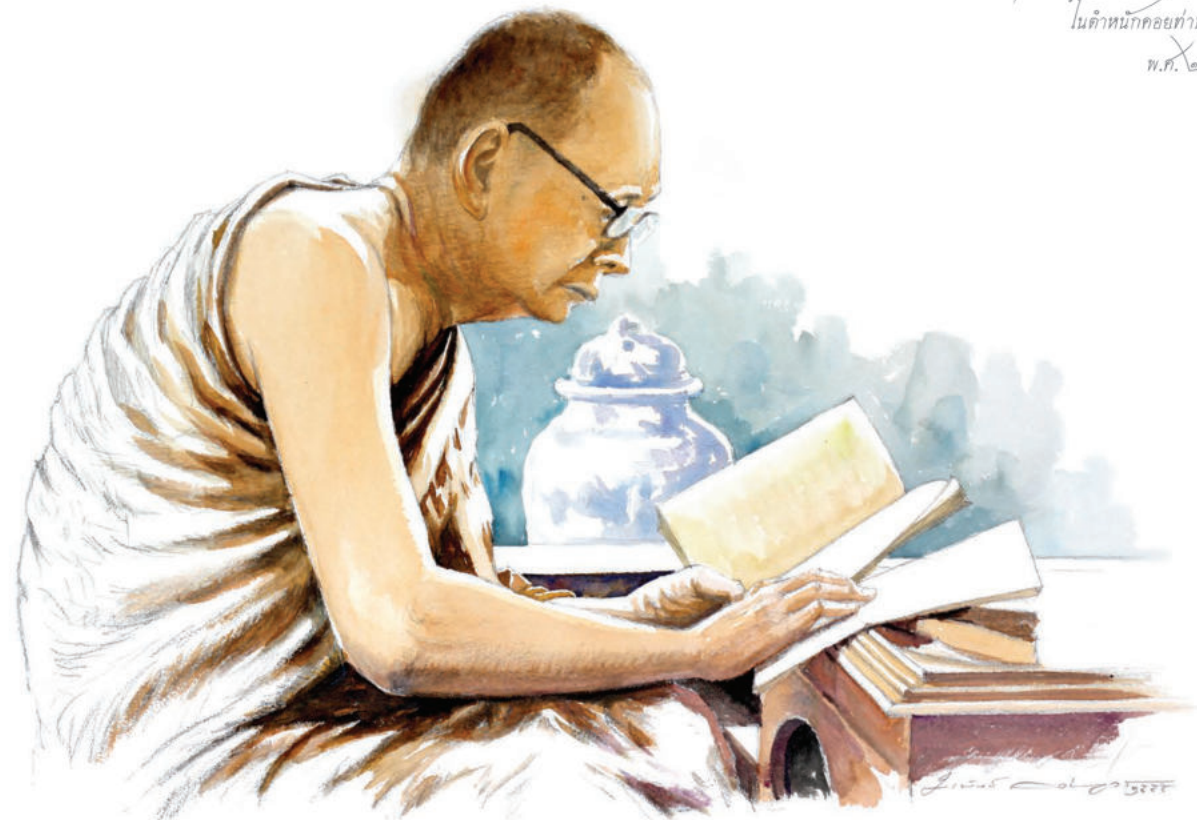
เจ้าพระคุณสมเด็จพระพรหมเมตตา
ณ วัดญาณสังวราราม
จังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๓๓

พระกรรมิยกิจที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงปฏิบัติเป็นประจำประการหนึ่งคือ
ทรงขาดรในโรงกาดคล้ายวันประสูติ ๓ ตุลาคม

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ขณะทรงอ่านหนังสือ
ในตำหนักคฤหาสน์ปราโมช
พ.ศ. ๒๕๓๘

พระตามะคู่ใหญ่จากภูฏาน
เขามาถวายสักการะเจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้า
พ.ศ. ๒๕๓๘

ณ สำนักสงฆ์ค้อยปุ่ย จังหวัดเชียงใหม่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

หลวงพ่อกุณ ปรินิพพาน ถวายสักการะเจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้า
เมื่อครั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งเสด็จ สำนึกสงฆ์ทอแยง จังหวัดเชียงใหม่
๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

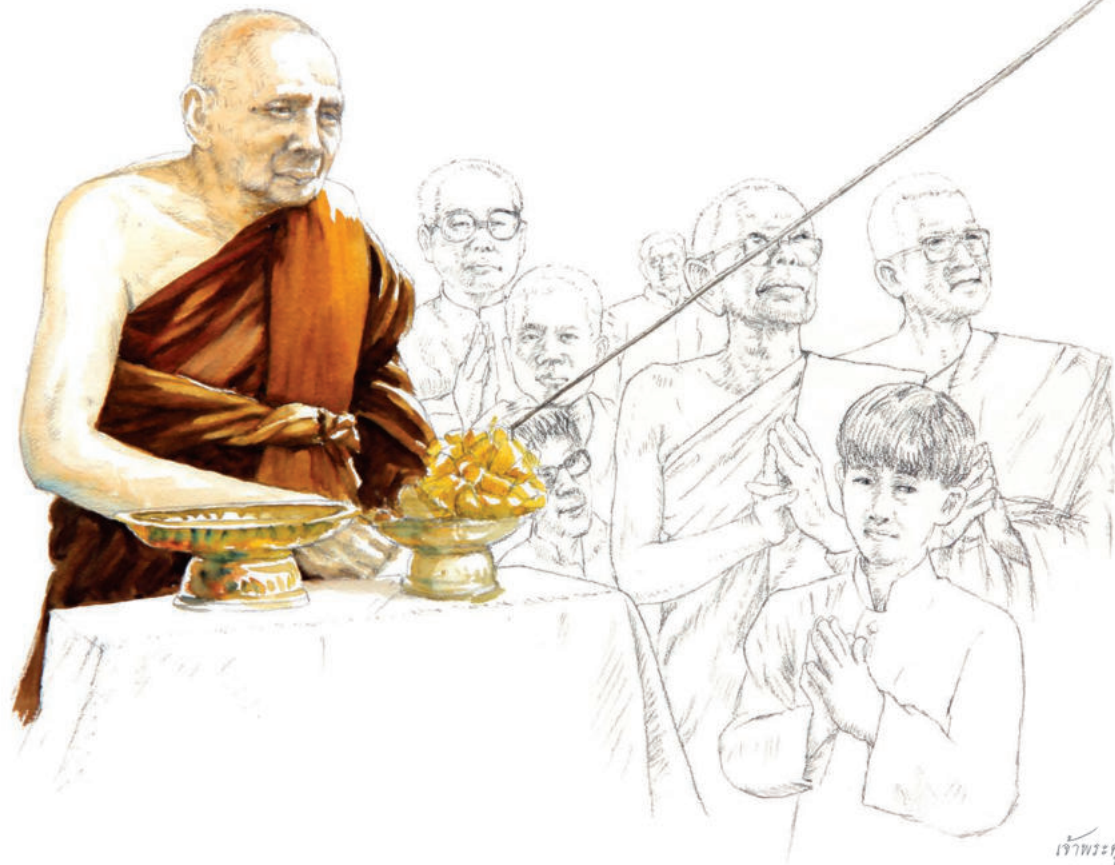
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินถวายเครื่องสักการะ
ในวิโรกาสถักลายฉลุพระราชนิพนธ์ ๒ เมษายน ๒๕๓๙

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตยามาศ
และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
เสด็จถวายเครื่องสักการะเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ปรีชาญาณ

ครั้งที่องค์คุลาโลลามาเสด็จประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖
คำแรกที่องค์คุลาโลลามาตรัสถึงทายเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ก็คือ
“พี่ชายคนโตของข้าพเจ้า” อันแสดงถึงความเคารพที่ทรงมีต่อกัน

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งเสด็จไปทวักไทยพุทธทศยา
ประเทศอินเดีย

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ณ ป่าหิน เขตปกครองตนเองทงหนานหยี่ นครคุนหมิง
เมื่อครั้งเสด็จไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๒๐ มิถุนายน - ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๖

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ณ วัดยั้งเทือกง นครปักกิ่ง
เมื่อครั้งเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๖

พระอริยวิภาพคานาของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช มีมากมาย
เมื่อครั้งเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี พ.ศ. ๒๕๓๖
ทรงอักษรจีนตัวยูกันจีนเป็นคำมงคลมีความหมายว่า
“รำลึกถึงพระพุทธเจ้าที่ไร้อะไรจะต่อได้”

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เสด็จทอดพระเนตรกำแพงเมืองจีน
เมื่อครั้งเสด็จเยือนจีนอย่างเป็นทางการ พ.ศ. ๒๕๓๖

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช นวรา พ.ศ. ๒๕๓๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงเปิดทองลูกนิมิต
และทรงตักลูกนิมิต อุโบสถวัดวชิรศรัทธา พ.ศ. ๒๕๓๗

ทรงประทานสิ่งของแก่เด็กนักเรียนชาวม้ง
ณ สำนักสงฆ์ทอญปุย พ.ศ.๒๕๓๗

Janis Salyer 2014

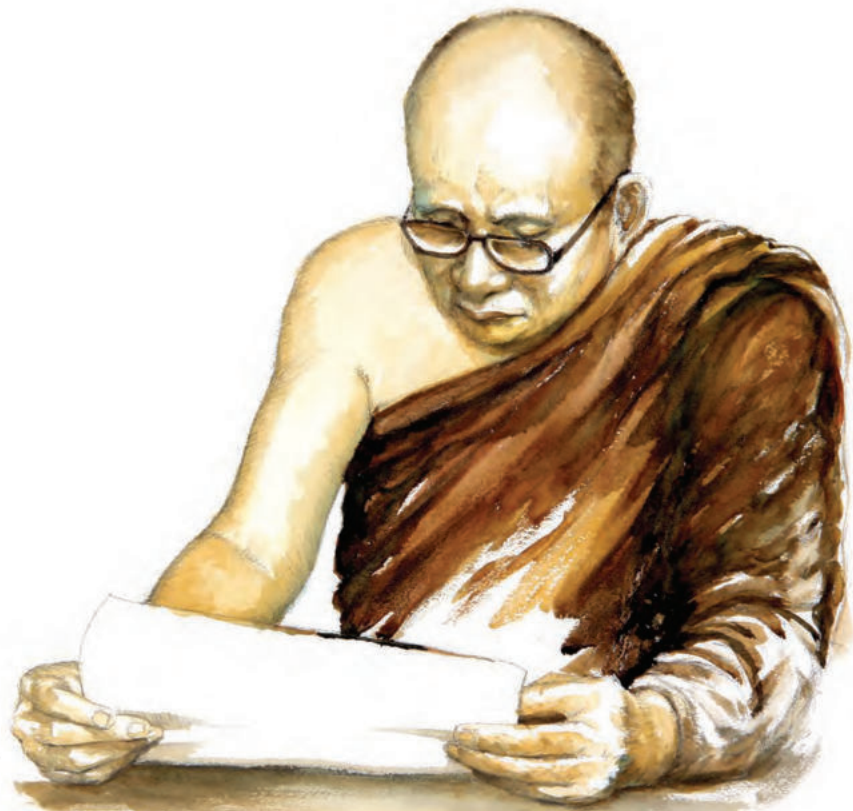
เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งถวายการต้อนรับ
เจ้าชายฟิลิปแห่งเบลเยียม
๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน
มาถวายสักการะเจ้าพระคุณสมเด็จพระ
ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ตุลาคม ๒๕๓๖

เจ้าพระคุณสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงอ่านหนังสือหลากหลายประเภททั้งคัมภีร์และคตินิยม
ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งเสด็จสำนักสงฆ์ดอยปุย พ.ศ. ๒๕๓๗

สถาบันการศึกษาของชาติหลายแห่งตระหนักถึงพระปรีชาสามารถและคุณค่าแห่งงานพระนิพนธ์
ตลอดถึงพระกรณียกิจที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงปฏิบัติ
จึงได้ทูลถวายปริญญาคุณวุฒินิติศาสตรบัณฑิตเป็นการเทิดพระเกียรติหลายสาขา

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งทรงเป็นพระอุปัชฌาย์
ในพิธีบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งที่ คณะสมณทูตสำนักวาติกันเข้าเฝ้า
กราบถวายบังคมเสด็จสำนักวาติกัน ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ
ในการประชุมร่วมนานาชาติเพื่อการเผยแผ่ครั้งที่ ๑
The First World Buddhist Propagation Conference
วันที่ ๕-๑๐ เมษายน ๒๕๕๑ ณ เมืองเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ
เข้าเสด็จถวายสักการะ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงประกอบพิธี
มอบพระบรมสารีริกธาตุแก่พุทธศาสนิกชนศรีลังกา
ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร
เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งที่คณะรองพระสังฆนายกแห่งเวียดนาม
Thich Thanh Tin เข้าเฝ้าถวายสักการะ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งที่ นายเชกัวแมนโอเลก (Beguman Oleg)
 เลขานุการประจำโบสถ์ นิกายรัสเซียใน ออธอออกซ์ ศาสนจักรแห่งมอสโก
 เข้าเฝ้าถวายสักการะ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งที่ พระโศภุม คุลกู สอ.ศูนย์วัฒนธรรม
 กรุงเคลลี อินเดีย เข้าเฝ้าถวายสักการะ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ทรงจุดเทียนชัยในพิธีพุทธาภิเษก
ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ทรงเจริญพระชนมายุ ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๖

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ในราว พ.ศ. ๒๕๓๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ ๑๑ แห่งสยามประเทศ

ที่นี่...พระของประชาชน

๑๐๐ ภาพ พระอริยจริยาวัตร

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สร้างสรรค์โดย ชีรโพธิ์ ภิกขุ (อาจารย์ธีระพันธุ์ ลอไพบูลย์)

ISBN 978-616-208-068-5

พิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม ๒๕๕๖ - กรุงเทพฯ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

* สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยอาจารย์ธีระพันธุ์ ลอไพบูลย์ ห้ามคัดลอกตีพิมพ์หรือนำไปพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาต

ที่ปรึกษา

คณะอนุกรรมการฝ่ายเผยแพร่ พระประวัติ พระศาสนกิจ พระเกียรติคุณ และผลงาน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

บรรณาธิการ

นิตานาด นามสนธิ

กองบรรณาธิการ

กัญญ์วรา ลอไพบูลย์ กรวิชญ์ ลอไพบูลย์ กฤตยชญ์ ลอไพบูลย์

อัจฉรา มหาเมฆรินทร์ อੰนนา สุขสุกรี

บรรณาธิการสร้างสรรค์และวาดภาพ

ชีรโพธิ์ ภิกขุ (อาจารย์ธีระพันธุ์ ลอไพบูลย์)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดพิมพ์ในโอกาส

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๑๐๐ พรรษา

วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช
ในงานสมโภชที่วันยบฏที่พระสาสนโสภณ
ณ พระอุโบสถวัดเทพศิรินทราวาส ปี พ.ศ. ๒๕๐๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระอภัยาคัญนุ่มนวล อ่อนน้อม
และทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา ทรงวางองค์เป็นกันเองกับคนทุกเพศทุกวัย

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมื่อครั้งทรงเป็น
พระมหาเจษฎุ์ เป็รียนธรรม ๘ ประโยค
กับพระภิกษุและสามเณรเป็รียน
สำนักเรียนวคขวรรณเวทวิหาร พ.ศ.๒๔๗๒

เจ้าพระคุณสมเด็จฯ
เมื่อครั้งทรงดำรงสมณศักดิ์ที่พระโสภณคณาภรณ์ พระราชาคณะชั้นเทพ
ทรงเป็นผู้รักการศึกษา และมักทรงศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ